

2010-04-18 Stockholm

Demokratiska regioner i hela Sveriges tjänst

En röd-grön politik för en reformerad regional
sammanslagning

En röd-grön politik för demokratiska regioner i hela Sveriges tjänst

Ansvarskommitténs förslag till reformerad samhällsorganisation bygger på principen att Sverige är en enhetsstat med stark lokal och regional förankring manifesterat genom beskattningsrätt för direktvalda beslutande fullmäktigeförsamlingar. Målet för samhällsorganen är att skapa likvärdiga levnadsvillkor och möjligheter för alla människor i hela landet. Regering och riksdag måste ha det övergripande ansvaret för den politik som förs.

Hälso- och sjukvården är av vital betydelse för alla människor i livets olika skeden. Den är mycket resurskrävande. Sjukvården står inför stora framtida utmaningar med ökade krav och ökat resursbehov. Den mer specialiserade sjukvården behöver ett stort underlag för att kunna vara effektiv och tillgodogöra sig nya forskningsresultat. Dagens landsting är vart och ett för sig för små. Det behövs en speciell satsning på forsknings- och utvecklingsresurser för att kunna bibehålla och vidareutveckla kompetens. Den regionala nivån kan erbjuda de förutsättningar som krävs för att klara de krav som ställs på framtidens sjukvård. Detta är ett av skälen för en regionreform.

Nästa motiv för en regionreform rör arbetsmarknadens utveckling och tillväxtens förutsättningar. Kommuner och landsting har under senare år alltmer engagerats i det regionala utvecklingsarbetet. För att nå maximal kraft – som kan bidra till den nödvändiga resursökning som krävs för att fullt ut klara samhällets åtaganden – bör de nya och större regionerna ges ett samlat ansvar för regional utveckling.

En regional nivå behövs, inte minst för att kunna möta de utmaningar som långsiktiga hållbarhetsfrågor kräver. Att säkra en hållbar utveckling är den centrala uppgiften för den framtida samhällsorganisationen. Fokus på hållbar utveckling är en förutsättning för och bidrar till en hållbar tillväxt och bärkraftiga regioner. En regionreform skapar också bättre möjligheter för ett utvecklat och hållbart transportsystem i hela landet. På så sätt underlättas arbetet med att sänka koldioxidutsläpp och andra för klimatet skadliga verkningar av dagens transportsystem.

Ett annat problem vi ser idag är att de tillväxtstarka storstadsregionerna har lättare att fånga regeringens uppmärksamhet när det gäller ekonomiskt stöd och andra frågor. Ett till antalet färre men till innehållet mer representativa och befolkningsmässigt större regioner skulle öka

möjligheten till dialog med hela landet.

Skälen för en regionreform är många och mycket finns därför att vinna på att så fort som möjligt sätta igång den process som den nuvarande regeringen stoppade upp.

En reformerad samhällsorganisation kräver också en förändring av statsförvaltningens organisation och verksamhet. För att reformen ska få full effekt måste nya regionkommuner kopplas till ändrad statlig organisation. Dagens statliga organisation på regional nivå är dåligt samordnad med ett otal olika geografiska regionindelningar för sektorsmyndigheterna. Huvudlinjen måste i fortsättningen vara att de statliga verksamheternas regionala organisation så långt som möjligt sammanfaller med de nya regionkommunernas geografi. Staten måste också få bättre möjligheter att medverka i och stödja utformningen av de regionala utvecklingsstrategierna genom välgrundade beslut om nationella prioriteringar mellan statliga verksamheter som högre utbildning, forskning, arbetsmarknad och infrastruktursatsningar.

Offentlig tillsyn ska i princip vara ett statligt ansvar. Länsstyrelsernas roll som regeringens instrument för uppföljning och utvärdering av offentliga verksamheter ska stärkas liksom deras möjligheter att ta fram regionala och tvärsektoriella underlag för nationella prioriteringar

Ansvarskommittén betonade vikten av att en ny regional organisation måste förankras genom att få växa fram under samtal mellan berörda parter. Samtidigt har staten givetvis ett ansvar för att alla människor i alla delar av landet tillförsäkras en god välfärd på jämlika villkor och att regionkommunerna ges förutsättningar att kunna svara mot uppgifterna och åtagandena.

Medborgarnas möjligheter till påverkan, insyn och kontroll är fundamentala för demokratin. Förtroendet för de nya regionkommunerna kan stärkas genom att dessa ges en decentraliserad struktur, som ger förutsättningar för att befolkningen i regionens alla delar ska kunna känna närhet och utöva inflytande.

Den genomgång som regeringens särskilde utredare gjorde 2008 av hur man ute i landet ser på bildandet av nya regioner visade på två tydliga tendenser. Dels visade den på en djupt splittrad borgerlig regering. Moderaterna är de som skiljer ut sig genom att i flera landsting och på central nivå avvisa tankar på utökad regional samverkan. Partiets vägran att fullfölja den inledda processen gjorde regeringen handlingsförlamad i regionfrågan.

Flera landsting och kommuner lämnade in ansökningar om att få bilda regioner i Norrland

och Svealand under 2009. Regeringen ville dock inte gå vidare med vare sig en norrländsk region eller en region i Svealand.

I kontrast till detta var våra tre partier på regional nivå så gott som över hela landet överens om hur regionfrågan kunde lösas. Det innebär att det finns goda förutsättningar för en röd-grön regering att även på central nivå hitta lösningar. De grundläggande principerna för hur detta ska ske har vi redogjort för här. Vi har till skillnad från den nuvarande regeringen en vilja att lösa de regionala frågorna..

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna är nu överens om initiativ för att skapa en reformerad regional samhällsorganisation.

Grundidén i Ansvarskommittens förslag är bra och bör genomföras enligt punkterna nedan.

1. En stärkt och bättre samordnad regional nivå skapas genom färre och större regionkommuner som ersätter dagens landsting. Regionkommunernas kompetens förstärks jämfört med dagens landsting. För att också få en bättre samordning mellan den statliga och regionala nivån ska reformen även resultera i en så långt det är rationellt gemensam geografi för regionkommuner, län och statliga sektorsmyndigheter.
2. Förslagets effekter på den regionala demokratin, bland annat till följd av färre förtroendevalda och större geografiska avstånd, har dock inte analyserats tillräckligt. Dessa frågor måste därför analyseras och beaktas ytterligare under genomförandet av reformen. Den demokratiska processen, kvinnors förutsättningar att delta och formerna för dialogen mellan folkvalda och medborgare måste ägnas uppmärksamhet vid en regionförstoring. Förslag till åtgärder, både centralt och lokalt, som garanterar goda möjligheter till medborgarinflytande och dialog i regionerna utreds.
3. Kompetens och organisation bör så långt som möjligt vara densamma i alla regionkommuner. En s.k. asymmetrisk politisk organisation bör av demokratiska skäl undvikas.
4. Funktionella faktorer – arbets- och bostadsmarknad, kommunikationer, näringslivsutveckling, högre utbildning m.m. – talar för regionkommuner som är större än dagens landsting. Regionkommunerna ska ha goda möjligheter till en samhällsplanering som främjar en hållbar utveckling. En regionreform får dock inte leda till påtagliga försämringar ur demokrati- och jämställdhetssynpunkt av alltför geografiskt stora och befolkningsrika politiska enheter.

5. Den statliga organisationen på regional nivå bör förenklas, stärkas och samordnas med regionkommunerna.

6. Regionbildningsprocessen bör så långt som det är möjligt utgå från regionala och lokala önskemål om indelningen, men den måste vara nationellt samordnad. Sveriges administrativa indelning är en angelägenhet på nationell nivå. Riksdagen bör så snart som möjligt efter valet 2010 fatta ett inriktningsbeslut som grund för regionbildningsprocessen och för kompletterande utredningsarbete om bl.a. demokratispekten och den statliga myndighetsorganisationen. Regionbildningsprocessen bör från regeringens sida samordnas av en särskild delegation med tydligt uppdrag och mandat.

7. För att få en bra lösning för infrastrukturfrågorna i Stockholmsregionen vill vi så snart som möjligt inrätta region Stockholm. Initialt ska denna region motsvara dagens Stockholms län. I ett senare skede kan det dock bli aktuellt med utvidgningar av regionen. Vi anser också att det i norra Sverige relativt snart efter valet finns förutsättningar att formera regioner utifrån de önskemål som finns i berörda landsting och kommuner och det underlag i övrigt som tagits fram. Arbetet med att skapa dessa regioner måste löpa parallellt med forandet av en helhetslösning för regionfrågan i hela Sverige.

